

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Χ. ΚΟΝΤΑΞΑΚΗΣ

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
Οδός Καλάμιδος 8.

ΕΤΟΣ Γ'.

Αθηναί, την 1η Μαρτίου 1900.

ΑΡΙΘ. 5.

ΕΚΤΩΝ ΤΟΥ ΣΑΤΩΝΒΡΙΑΝΔΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

(Μετάφρασις Εμμ. Ροΐδου).

Συνεμειζόμην μέχρι τινὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν περὶ τῶν μνημείων τῆς Ἐλλάδος ἐσφαλμένην ιδέαν νομίζων αὐτὰ ἐντελῇ μὲν καθ' ὅλα, ἀμοιροῦντα δύμας μεγαλεῖου, ἐνῷ, ὡς ἥδη ἀπέδειξα, ή εὑφυία τῶν ἀρχιτεκτόνων αὐτῶν παρέσχε τούτοις, καίπερ στερουμένοις ἐκτάσεως, σχετικήν τινα μεγαλοπρέπειαν πηγάζουσαν ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς τῶν μερῶν ἀναλογίας, ἀλλ' αἱ Ἀθηναί εἰσι καὶ ἔργων τεραστίων καθότι οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ καὶ πτωχοὶ καὶ εὐάριθμοι, μετεκτίνησαν δύγκους γιγαντιαίους. Οἱ λίθοι τῆς Πυρυκός εἰσι τερατώδη τμήματα βράχων, τὰ Προπύλαια ἥσαν ἔργον κολοσσιαῖον, αἱ δὲ ἐπικαλύπτουσαι αὐτὰ μαρμάρινοι πλάκες μοναδικαὶ ἵσως τὸ μέγεθος· αἱ στῆλαι τοῦ ναοῦ τοῦ Ὄλυμπίου Διὸς ἔχουσιν ὄψις ἔξηκοντα ποδῶν, ὁ δὲ ναὸς εἶχεν ἡμίσεως μιλίου περιφέρειαν· τὰ τείχη τέλος τῶν Ἀθηνῶν, συμπεριλαμβανομένων τῶν τριῶν λιμένων καὶ τῶν μακρῶν λεγομένων τειχῶν, ἔξετείνοντο εἰς διάστημα ἐννέα περίπου λευγῶν, τὰ δὲ μετὰ τοῦ Πειραιῶς συνενοῦντα τὴν πόλιν τείχη εἶχον τοσοῦτον πάχος, ὥστε δύο ἄρματα ἥδυναντο νὰ τρέχωσιν ἐπ' αὐτῶν κατὰ μέτωπον, ἀνὰ δὲ πεντήκοντα βήματα ύψουντο ἐπ' αὐτῶν πύργοι τετράγωνοι. Οὐδέποτε οὐδὲ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἀνήγειραν σημαντικώτερα περιτειχίσματα.

Ἄλλ' εἴμαρτο φεῦ! τὰ ἀριστουργήματα τῶν ἀρχαίων ταῦτα, ὃν δὲ θαυμασμὸς ἐλκύει ἡμᾶς τόσῳ μακρόθεν, νὰ καταστραφῶσι κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων· καθότι δὲ Παρθενών ἔμεινεν ἀκέραιος μέχρι τοῦ ἔτους 1687, δῆτα οἱ χριστιανοὶ μετεποίησαν αὐτὸν εἰς ἐκκλησίαν, οἱ δὲ Τούρκοι φθονήσαντες τούτους εἰς Τζαμεῖον. Τότε ἐπελθόντες οἱ Ἐνετοὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ δεκάτου ἑδόμου αἰώνος, ἔβαλον πεπυρακτωμένας σφαίραις τὰ Προπύλαια καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς· κοίλη δὲ σφαῖρα ἐπιπεσοῦσα κατὰ τοῦ τελευταίου τούτου μνημείου, ἀνάπτει τὴν πυρίτιδα καὶ ἀνατρέπει μέγα μέρος τοῦ οικοδομήματος τούτου, διπερ μείζονα τιμὴν περιεποίει τῇ εὑφυίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῖς τῶν Ἐλλήνων Θεοῖς. Άλούσης δὲ τῆς πόλεως, θέλων δομοζίνης νὰ καλλωπίσῃ τὴν Ἐνετίαν διὰ τῶν συτριμμάτων τῶν Ἀθηνῶν, ἐπιχειρεῖ νὰ καταβιβάσῃ τὰ τοῦ Παρθενώνος ἀγάλματα καὶ συντρίbeι αὐτά.

Ἐτερος δὲ πάλιν φίλος τῶν τεχνῶν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων γρόνων συνετέλεσεν τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς.

Πολλαχοῦ ἥδη τοῦ Ὁδοὶ ποτὶ ιχοῦ ἐποιησάμην μνείαν τοῦ Λόρδου Ἐλγίνου, τῷ ὅποιώ δρειλεταῖς εὐγνωμοσύνῃ ὡς τὴν τε Πνύκα καὶ τὸν τάφον τοῦ Ἀγαμέμνονος γνωστότερα καταστήσαντι ἡμῖν, καὶ διατηροῦντι ἔτι ἐν Ἐλλάδι Ἰταλόν τινὰ χάριν ἀνασκαφῶν, δστις καὶ ἀνεκάλυψε μάλιστα κατὰ τὴν ἐμὴν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν ἀρχαιότητάς τινας, ἀς ἐγὼ δὲν εἰδον. Ἀλλ' ὁ Ἀγγλος οὗτος ἀπώλεσε τὸν εἰς τὰς ἀξιολόγους αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις δρειλόμενον ἐπαίνον, συλήσας τὸν Παρθενώνα θέλων δὲ ν' ἀρπάσῃ τὰ ἀνάγλυφα τοῦ διαζώματος, μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο Τούρκους ἐργάτας, οἵτινες ἔθραυσαν κατ' ἀρχὰς τὸ ἐπιστύλιον, ἐκρήμνισαν κιονόκρανα καὶ εἴτα ἀντὶ νὰ ἔξαγάγωσι τὰς μετώπας ἐκ τῶν ἐμπυελίδων ἔκριναν συντομώτερον οἱ βάρβαροι οὔτοι νὰ θράυσωσι τὴν κορωνίδα. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἐρεχθίου ἀφηρέθη δὲ γωνιαῖος κίων, ὥστε ἔδει νὰ ὑποστηρίζεται ἥδη διὰ στιβάδος λίθων ἡ ἐτοιμόρροπος δροφή. Καὶ αὐτοὶ οἱ μετὰ τὸν Λόρδον Ἐλγίνον ἐπισκεφθέντες τὰς Ἀθήνας Ἀγγλοι ἐλυπήθησαν διὰ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀπειρισκέπτου τούτου πρὸς τὰς τέχνας ἔρωτος τοῦ συμπατριώτου αὐτῶν, εἰ καὶ τινες δικαιολογοῦσιν αὐτὸν ὅτι δῆθεν ἐμιμήθη ἡμᾶς.

Είναι ἀληθὲς ὅτι οἱ Γάλλοι ἡρπασαν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ὡς καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆς Ἐλλάδος ἀγάλματα καὶ εἰκόνας, οὐδέποτε δύμας ἡκρωτηρίασαν τοὺς ναούς, ἵνα ἀπαγάγωσι τὰ ἀνάγλυφα αὐτῶν. Παρατηρήσαν δὲ ὅτι τὰ συντρίμματα τῶν ἐν Ἀθήναις μνημείων, ἀποσπασθέντα τῶν τόπων, δι' οὓς ἥσαν προωρισμένα, θέλουσιν ἀποβάλλει οὐ μόνον μέγα μέρος τῆς κατὰ σχέσιν αὐτῶν ὡραιότητος, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ὅλου αὐτῶν κάλλος θέλει ἐλαττωθῆ ἐπαισθητῶς· καθότι λαμπρὸν μόνον φῶς δύναται ν' ἀναδείξῃ τὴν λεπτότητα γραμμῶν τινῶν καὶ χρωμάτων· ἀπολείποντος δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ τοῦ τοιούτου φωτός, αἱ γραμμαι καὶ τὰ χρώματα ταῦτα, θέλουσιν ἡ ἐξαλειφθῆ ἡ μένει κεκρυμμένα. Εκτὸς δὲ τούτου ὄμολογῶ προθύμως ὅτι τὰ συμφέροντα τῆς Γαλλίας, ἡ δόξα τῆς πατρίδος καὶ πολλαὶ ἀλλαὶ αἰτίαι ἀπήγουνταν τὴν μετακομιδὴν τῶν διὰ τῶν ἡμετέρων διπλῶν κατακτηθέντων ἀριστουργημάτων· ἀλλ' αἱ νικηθεῖσαι καὶ αἰγμάλωτοι ἀπαγθεῖσαι ωραῖαι τέχναι εἰδίκως μέμφονται ἡμᾶς.

Ἐπιτυχής ὑπῆρξεν ἡ σύμπτωσις τοῦ ἀνοίγματος τοῦ τριψιδίου μετὰ τῆς συγκλήσεως τῆς ἑλλην. Βουλῆς καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ ἐλπίσαντες ν' ἀποκομίσωσι πλείστας γέλωτας ἀπὸ ταύτης ἢ ἀπὸ τὰς πομπωδῶς ρεκλαμαρισθεῖσας προπαρασκευάς τῆς ἔταιρίας τῶν ἑορτῶν. Ἀλλὰ δυστυχώς ἡ μὲν Βουλὴ ἐπάυσατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς πρὸ τῆς δευτέρας Κυριακῆς τῶν ἀπόκρεων, μὴ συναισθενομένη οὕτω τὴν μεγίστην αὐτῆς ικανότητα τοῦ ἀποσπάν τοὺς ἐκ συνειδήσεως γέλωτας καὶ στερήσασα ἔαυτὴν τοῦ πρώτου ἵσως βραβείου τῆς Ἐλανοδίου ἐπιτροπῆς· ἢ δ' ἐταιρίᾳ τῶν ἑορτῶν οὐδὲν ἄλλο κατωρθωσε διὰ τῶν ἔθιμοτυπῶν της καὶ τῶν αὐστηρῶν διακανονίσεων αὐτῆς. ἀπηγορεύσασα τὴν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ εἰς διακωμαδήσεις καθ' οἰονδήποτε τρόπον, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ καταστήῃ τὰς ἀπόκρεων ψυχρὰς καὶ ἀνυπορόδους, δοσον καὶ ὁ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐπιχρατῶν ὅτε μὲν παγετώδης, ὅτε δὲ βροχερός καριός· καὶ πλὴν τῆς παρελάσεως διαφόρων ἀρμάτων, εἰς τὸ ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν τοῦ Πολιτεγχείου παρασκευασθέν, καὶ παριστᾶν τὴν διέλευσιν τῶν Ὁλυμπιονικῶν, λαμπροῦ καὶ κατὰ τὴν ἔμπνευσιν καὶ κατὰ τὴν διακόσμησιν, τὸ τῶν ποδηλατῶν, ἑτέρου παριστῶντος τὴν Ἡώ καὶ ἄλλων τινῶν οὐδὲν ἔτερον ἔκαμεν ἡμᾶς νὰ αἰσθανθῶμεν ἑορτὰς ἀπόκρεων. Τὴν τελευταίαν δύμας Κυριακὴν κατανοήσασα ἡ ἔταιρία τῶν ἑορτῶν—κυρίως ἐκ τῆς σφοδρᾶς ἐπιθέσεως τοῦ τύπου, — διὰ πρέπει ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν λαὸν νὰ γελάσῃ, διασκεδάσῃ καὶ εὐθυμήσῃ ἀφήρεσε τὰς διατυπώσεις τῶν προηγουμένων ἡμερῶν καὶ ἐφαειρύθησαν πάντων τὰ πρόσωπα καὶ εὐφυεῖς μασκαράται παρήλασαν καὶ ἐγένετο χαλασμός κόσμου διὰ τοῦ χαρτοπλέμου τῶν κομφετί καὶ σερπετάν, λαβόντων μέρος εἰς τοῦτο καὶ αὐτῶν τῶν ἡγεμονοπαίδων ἐκ τῆς κεντρικῆς ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος ἐξέδρας· ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἡλεκτρίσθησαν τὰ πλήθη, ὥστε μετὰ περιστούσας εὐθυμίας καὶ φαειρότητος διεξήγαγον τὴν καθαρὰν δευτέραν τὰ λεγόμενα Κούλουμα, πανηγυρίζοντα ταῦτα εἰς τὰς ἔξοχὰς καὶ εἰς τὰ πέριξ τῆς πόλεως καὶ ίδιως εἰς τὰ περὶ τὸ Θησεῖον καὶ τὴν Ἀκρόπολιν μέρη.

"Ηδὲ ἀπὸ τῆς καθαρᾶς Τρίτης δὲν ἀκούει τις πλέον τὴν τῶν εὐθύμων ἐκείνων ὄμιλων ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τοῦ ἀστερικού, τὴν τῶν μουσικῶν ὄργανων καὶ διαφόρων ἄλλων ἀντικειμένων κρούσιν, οὐδὲ ταράσσεται τὸ ἂστυ ἐκ τῶν διαδηλώσεων ὑπὲρ τῆς Ἀγγλίας μερικῶν ὑπεράγαν αἰσθηματικῶν ἀγγλοφρόνων, συγκινηθέντων ὑπερβολικῶς διὰ τὰς προσφάτους νίκας αὐτῆς κατὰ τῶν μικρῶν, ἀλλὰ γενναιοτάτων καὶ φιλοπάτριδων Βόρεως· παρελθούσης δὲ καὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Νεκρῶν, γιγνομένης κατὰ τὴν πρωίν τῆς ἡμέρας τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνουσι οἱ ζωντες γελῶντες καὶ χαριεντίζομενοι καὶ οὐδόλως κλαίοντες ἢ λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῶν εὑρισκομένων ἐν τοῖς μνημείοις, μᾶλλον δέ τις ἀντιλαμβάνεται τῶν ἡχηρῶν γελώτων τῶν κατά πυκνὰς ὁμάδας συρρεόντων ἀνθρώπων ἐν τοῖς νεκροτα-

φείοις ἢ τῆς κλαυθμηρᾶς φωνῆς καὶ τῶν στεναγμῶν τινὸς ἀληθῶς πονοῦντος καὶ λυπουμένου τὸν προσφιλῆ του νεκρόν. Παρελθούσης λέγομεν καὶ τῆς κατ' εὐφημισμὸν ἀποκαλουμένης οὕτω ἑορτῆς τῶν νεκρῶν, σχετικὴ ἡρεμία θασίλευε, πάντων σπειδόντων εἰς τὰς ἐργασίας καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων αὐτῶν, τὰ ὅποια πολλάκις ἀνχυμηνήσκει ὁ συγχάνκις κατὰ ταύτας τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ἀκουόμενος κτύπος τῶν κωδώνων τῶν ἐκκλησιῶν, ὃς καὶ ὁ κρότος τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ Βουλευτηρίου θέλει, εἰς τοὺς μετ' ὀλίγας ἡμέρας μελλοντας νὰ συνέλθωσι θουλευτάς, ἐνθυμίζη τὴν ἐμποέπουσαν πρὸς τὸ ἀξιωμά των συμπειροφόρων καὶ ἀξιοπρέπειαν.

Κιθαράς

Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΛΕΦΑΣ

Ἡμέραν τινὰς εἰς ποντικὸς μετέβη παράτινι ἐλέφαντι, διπας ζητήση τὴν κόρην τοῦ διὰ σύζυγον τοῦ νιού του.

— Τί, εἶπεν, ὁ ἐλέφας, ἐγὼ δστις εἴμαι τὸ μεγαλείτερον καὶ τὸ δυνατώτερον τῶν ζώων, ὁ πατήρ σπουδαίων ὄδόντων. ὁ δυνάμενος μὲ τὴν προσθεσκίδα νὰ ἐκρίζωσε τὰ δένδρα ὀλοκλήρου δάσους, νὰ δώσω τὴν κόρην μου ως σύζυγον ἐνδέ μικροῦ ζώου, διομαζούμενου ποντικοῦ, δστις προξενεῖ φρίκην εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἡ οἰκία τοῦ ὄποιου εἴνε ὄπη ἐν τῇ γῇ; ... ὅχι, δὲν θέλω νὰ ταπεινώσω τόσον τὸ γένος μου.

— Ο ποντικὸς ἀπήντησεν.

— Εγώ, μικρότατες ως εἴμαι, ἡδυνάμην νὰ εἴμαι ώφελιμος εἰς τὸν πατέρα τῶν μεγάλων λευκῶν ὄδόντων.

— Οραμπέσα! ⁽²⁾ ἐπανέλαβε ὁ ἐλέφας, θέλω ἀμέσως νὰ μάθω εἰς τὶ δύνασαι νὰ εἴσαι ώφελιμος, ἄλλως τε, μὰ τὸν πατέρα μου, σὲ θανατώνω μὲ τὸν πόδα μου.

— Ήτοιμάζετο νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του. Ἀλλὰ εἰδει μακρόθεν ἴππεις τρέχοντας ἐν τῷ μέσῳ συνέφων κονιορτοῦ.

— Αμέσως ὁ ἐλέφας ἐτράπη εἰς φυγήν, διότι ἐγνώριζεν δτι δὲν ἦτο ἀσφαλής, ἔνεκα τῶν ὄδόντων, περὶ τῶν ὄποιων ἐκκυχάτο.

Τότε ὁ ποντικὸς τοῦ εἶπε:

— Μὴ φοβήσαι, ἔρχεται ἡ νύκτα, οἱ ἔχθροι, δὲν θέδυνθοῦν νὰ σὲ εὔρουν, καὶ ἐγὼ θὰ δείξω τὴν αξίαν μου.

— Ας εἴνε, ἐπανέλαβεν ὁ ἐλέφας. Τὰ ζώα δὲν ἐκνήθησαν, ἀλλ' οἱ ιππεῖς ἀφίππευσαν δπως διελθωσιν τὴν νύκτα.

— Ενεκα τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς ὁ ποντικὸς ἤρξατο τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον του, καταφαγῶν τοὺς χαλινοὺς καὶ τὰ λωρία τὰ κρατοῦντα τοὺς ἀναβολεῖς.

Τὴν ἐπαύριον, δταν ἡθελον οἱ ιππεῖς νὰ ἐξκολουθήσωσι τὸ κυνήγιον εἰδον δτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ιππεύσωσιν. Οι χαλινοὶ καὶ οἱ ἀναβολεῖς ἦσαν ἀχρηστοι καὶ οἱ ιππεῖς θὰ ἐπιπτων.

— Ο πατήρ τῶν λευκῶν ὄδόντων ίδων δτι ἦτο ἀσφαλής, ἐστηρίγμη ἐπι δένδρου καὶ γελάσας σπασμωδικῶς εἶπεν:

— Αλήθεια εἴνε, δτι οἱ ὄδόντες σου εἴνε χρησιμώτεροι τῶν ίδικῶν μου, οἱ ὄποιοι θὰ ἦσαν τὸ αἴτιον τοῦ θανάτου μου. Τώρα γνωρίζω δτι ὁ μικρότερος δύναται νὰ εἴνε ώφελιμος εἰς τὸν μεγάλον, καὶ, μὰ τὸν πατέρα μου, θὰ δώσω τὴν κόρην μου εἰς τὸν νιόν σου.

(¹) Εκ τοῦ Ιταλικοῦ) Σπυρο. Δε Βιάζης.

(²) Οραμπέσα δηλοὶ θαιρα καὶ εἴνε ἄμφα ἐπιφύνημα δργης καὶ ἐκπλήξεως πολὺ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ορομῶ.